

Svědectví: 88. Večer, kdy jsem přestal věřit v zástupné vykoupení krví

Svědectví

Pohled na hlavní bránu s heslem „Arbeit Macht Frei“ v bývalém koncentračním táboře Osvětim v Osvětimi v Polsku. Foto Omar Marques/Getty Images)

Večer, kdy jsem přestal věřit v zástupné vykoupení krví

Téměř před dvaceti lety jsem při společné bohoslužbě na Zelený čtvrtek a Velký pátek vyprávěl skutečný příběh z holocaustu. Příběh se týkal polského vojenského četaře jménem Franciszek Gajowniczek a františkánského kněze Maxmiliána Kolbeho.

Svatý z Osvětimi

V únoru 1941 nacisté uvěznilí Maxmiliána Kolbeho v Osvětimi. Navzdory brutalitě nechvalně

proslulého koncentračního tábora žil otec Kolbe v duchu Ježíše. Dětil se o jídlo, vzdal se svého lůžka a modlil se za své vězňatele. Brzy si vysloužil přezdívku “osvětimský svatý”.

V červenci téhož roku uprchl z tábora jeden vězeň. V Osvětimi platila zásada, že na každého uprchlého vězně připadalo deset mrtvých. Druhý den ráno dozorcí shromáždili vězně na nádvoří. Velitel náhodně vybral deset jmen ze seznamu vězňů. Každý věděl, že když uslyší své jméno, znamená to rozsudek smrti.

Velitel začal vyvolávat deset jmen. Při každém výběru se přihlásil další vězeň, aby naplnil zlověstnou kvótu. Desátým vyvolaným jménem byl Franciszek Gajowniczek. Když odsouzený Gajowniczek uslyšel své jméno, začal vzlykat. “Moje žena a moje děti,” plakal.

Dozorcí zaslechli mezi vězni pohyb. Zvedli pušky. Psi se napjali v očekávání povelu k útoku. Jeden z vězňů se protlačil dopředu. Byl to kněz Maxmilián Kolbe. Ve tváři neměl strach, jeho krok nebyl váhavý. Strážný na něj zakřičel, aby se zastavil, jinak bude zastřelen.

“Chci mluvit s velitelem,” řekl klidně. Otec Kolbe se zastavil několik kroků od velitele, sundal si klobouk a podíval se německému důstojníkovi do očí.

“Pane veliteli, chtěl bych vás o něco požádat. Chci zemřít na místě tohoto vězně.” Pak ukázal na vzlykajícího Gajowniczka. “Nemám ženu ani děti. Kromě toho jsem starý a k ničemu se nehodím. On je na tom lépe.”

“ Co jsi zač?” zeptal se důstojník.

“Katolický kněz.”

Celý zástup byl ohromen; velitel nezvykle ztratil řeč. Po chvíli vyštěkl: “Žádosti se vyhovuje.”

“Vězni nikdy nesměli mluvit. Takže jsem mu mohl poděkovat jen očima.”

Franciszek Gajowniczek později řekl: “Vězni nikdy nesměli mluvit. Takže jsem mu mohl poděkovat jen očima. Stěží jsem mohl pochopit, co se děje. Ta nesmírná ohromenost. Já, odsouzenec, jsem měl žít, a někdo jiný, úplně cizí, za mě dobrovolně a nezištně obětoval svůj život.”

Gajowniczek holocaust přežil. Po válce se vrátil do svého rodného města v Polsku. Na svém dvorku umístil pamětní desku, kterou vyřezal vlastníma rukama. Na desce stojí: “Pocta Maxmiliánu Kolbemu - člověku, který zemřel, abych mohl žít.”

Franciszek Gajowniczek v roce 1971 s portrétem Maxmiliána Kolbeho v pozadí. (Foto: Wojtek Laski/Getty Images)

Po tomto příběhu jsem krátce přirovnal oběť Maxmiliána Kolbeho k Ježíšově smrti na kříži. “Stejně jako ten kněz,” řekl jsem, “Ježíš zemřel místo nás, aby zaplatil za náš hřích.”

Zpívali jsme starý chvalozpěv “*Když hledím na ten podivuhodný kříž*” (“*When I Survey the Wondrous Cross*.”). Pak jsme přistoupili ke svatému přijímání. Přestože bohoslužba proběhla dobře, cítil jsem se nepříjemně.

Kde je v tomto příběhu Bůh?

Po bohoslužbě jsem šel do své kanceláře, abych si odložil svůj služební oděv. Ačkoli jsem plně nechápal proč, mé nepříjemné pocity nabývaly na intenzitě. Sedl jsem si ke svému stolu a v duchu si procházel bohoslužbu, zejména příběh o knězi. Zdálo se mi, že je to vhodná metafora Kristovy obětavé vykupitelské smrti za nás. Ale přesto mi na tom něco nesešlo.

Ten příběh ve mně hlodal. Léta jsem tiše bojoval s teologií smíření – vírou, že Ježíš zemřel místo nás, aby zaplatil trest za naše hříchy. Většinou jsem však své výhrady ignoroval. Koneckonců zástupné vykoupění krví stálo v jádru křesťanské ortodoxie, alespoň v mé náboženské tradici. Kdo jsem byl, abych to zpochybňoval?

Toho večera se však tento zápas vyhroutil.

Stále jsem seděl u stolu a znovu jsem přemýšlel o příběhu kněze, který se stal obětí holocaustu. Ptal jsem se sám sebe: “Kdo je v této metafoře postavou Boha?”. Boha nepředstavoval milující kněz. Místo něj představoval Maxmilián Kolbe Ježíše, který se s láskou a ochotou vzdal svého života.

A tak jsem se znovu zeptal sám sebe: “Kde je v tomto příběhu Bůh?”. A pak, v mrazivém okamžiku děsivého uvědomění, jsem si uvědomil, kdo je vlastně postavou Boha.

V mém metaforickém použití tohoto příběhu **představoval Boha Otce nacistický velitel v Osvětimi**, který požadoval krev, utrpení a smrt za chování, které považoval za nepřijatelné.

“Toto poznání mě ohromilo.”

Toto poznání mě ohromilo. Konečně jsem si uvědomil, že za všudypřítomnou teologií, liturgiemi, modlitbami, písněmi a chvalozpěvy křesťanství, že Ježíš “zemřel za naše hříchy”, stojí krvežíznivé, hněvivé a pomstychtivé božstvo, které vyžaduje kus masa, aby zaplatil cenu za lidský hřích.

To je ovšem přesný opak Ježíšova ducha. Když ho římsí vojáci brutálně popravovali na kříži, nemodlil se: “Otče, pomsti mě”. Namísto toho se Ježíš modlil: “Otče, odpusť jim”.

Když jsem o této pravdě přemýšlel, napadlo mě: Jak lze tento znepokojivý obraz pomstychtivého Boha sladit s Ježíšovou vírou ve všechny milujícího, milosrdného a všeodpuštějícího Boha? Odpověď byla ohromně jasná. Nelze.

Tehdy jsem přestal věřit v zástupné vykoupění krví. Tu noc jsem se rozhodl, že už nikdy nebudu zpívat: “Je pramen naplněný krví, vytékající z Immanuelových žil, a hříšníci, ponoření pod tuto záplavu, ztrácejí všechny své skvrny vin.” Tu noc jsem jednou provždy odmítl teologii zástupného vykoupění.

Ačkoli metafora vykoupění krví měla smysl pro starověký svět, který praktikoval zvířecí oběti, v moderní době je teologicky urážlivé myslet si, že Bůh vyžaduje krvavou oběť svého Syna, aby lidstvu odpustil.

To je Boží zneužívání dětí, nikoliv Boží spravedlnost nebo láska. Jak můžete milovat, uctívat a sloužit tak násilnému, nemilosrdnému a pomstychtivému Bohu? Je nejvyšší čas, aby křesťané 21. století tuto hrubou a barbarskou teologii odmítli.

Poprava Boha

Toto složité téma není možné v krátkém článku dostatečně probrat. Pokud byste se chtěli tímto důležitým tématem zabývat důkladněji, včetně novozákonního učení o Ježíšově smrti, doporučuji vám přečíst si vynikající knihu Sharon Bakerové *Poprava Boha: Přehodnocení všeho, co vás učili o spasení a kříži* ([Executing God: Rethinking Everything You've Been Taught about Salvation and the Cross](#)). Následují dva citáty z první kapitoly:

- *“Nic než Ježíšova krev.” Tento teologicky nabitý chvalozpěv byl po celý život známou a uklidňující součástí našich bohoslužeb. A když při zpěvu myslíme na Ježíšovu krev, která smývá naše hříchy, která poskytuje platbu za naše odpuštění, bezděčně vytváříme obraz Boha jako násilného a mstivého, který nemůže odpustit hřích bez nějaké odplaty. V tomto případě je tou odplatou strašlivá smrt nevinného člověka.*
- *Věříme, že Bůh požadoval, aby Ježíš visel na kříži zavěšený ve vzduchu a zemřel obětí, násilnou smrtí, abychom mohli uniknout Božímu trestu: uvěznění v místě věčného násilí. Jinými slovy, věříme v násilného Boha lásky.*

“Tradiční teologie vykoupění ‘mocí v krvi’ je předkřesťanský koncept, který je třeba zavrhnout.”

Sharon Bakerová má pravdu. Tradiční teologie vykoupění “mocí v krvi” je předkřesťanský koncept, který je třeba zavrhnout. Zavržení vykoupění krví však neznamená, že je třeba zavrhnout Ježíšův kříž. Naopak, zástupné vykoupění můžeme nahradit mnohem lepším chápáním kříže: teologií

ukřižovaného Boha.

Ukřižovaný Bůh

Následující rok jsem při naší bohoslužbě na Zelený čtvrtek/Velký pátek nemluvil o Bohu, který za nás trpí (zástupné vykoupení). Místo toho jsem mluvil o Bohu, který trpí s námi. Poznamenal jsem, že Ježíšův kříž nám říká, že Bůh je ukřižovaný Bůh. Ačkoli Bůh neodstraňuje naše utrpení, vstupuje do naší bolesti a sdílí ji s námi.

To je mnohem lepší teologie kříže než zástupné vykoupení krví a mnohem smysluplnější. Během této bohoslužby, stejně jako před rokem, jsem svému shromáždění vyprávěl skutečný příběh. Ten se týkal muže jménem David.

Před lety zemřel při tragické nehodě Davidův čtrnáctiletý syn Rob. Několik dní po pohřbu se David v mučivém zármutku vydal do římskokatolického knihkupectví. Tam si koupil dřevěný krucifix s vyobrazením Ježíšova utrpení na kříži. David odjel domů, otevřel krabici s náradím a vzal kladivo a hřebík. Pak šel do kuchyně a přitloukl krucifix na zeď, přímo nad prázdnou židli svého syna u jídelního stolu.

Každý večer, když se díval na Robovu prázdnou židli, David zvedl oči ke krucifixu a vzpomněl si, že Bůh stejně jako on trpěl velkým zármutkem. Krucifix nevysvětloval smrt jeho syna. Nezabavil ho ani bolesti z této smrti. Vědomí, že Bůh trpěl s ním, však Davidovi umožnilo přežít tu strašnou dobu bolesti a zármutku.

O mnoho let později tento krucifix stále visí na Davidově zdi. Připomíná mu, že Bůh kříže je stále s ním, a to i v jeho nejhlubším utrpení.

Martin Thielen

[Baptist News Global](#)

NÁZORY VYJÁDŘENÉ V TOMTO ČLÁNKU JSOU VÝHRADNĚ NÁZORY AUTORA.

Martin Thielen

Martin Thielen, emeritní metodistický duchovní, je tvůrcem a autorem webu

www.DoubtersParish.com. Před přestupem do UMC (United Methodist Churches) působil jako redaktor časopisu *Proclaim magazine* v *Baptistické radě nedělních škol* (*The Baptist Sunday School Board*).

-tep-

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Síť víry](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj Baptisté - Síť víry](#)